

Ekskurziji v Koprsko Primorje in na Pohorje, ki sta bili prvotno predvideni v spomladanskem terminu, bomo zaradi nepredvidljivih težav izpeljali v jesenskem času. Vsem interesantom se ob tem opravičujemo in se jim hkrati zahvaljujemo za razumevanje! Natančnejše podatke o jesenskih ekskurzijah, prav tako pa tudi o jesenskih predavanjih Ljubljanskega geografskega društva bomo objavili v prihodnji številki Geografskega obzornika.

GEOGRAFSKI ZBORNIK 33 (1993)

Milan Natek

V trinidesetem letniku (številki) Geografskega zbornika, ki je glasilo Geografskega inštituta Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU, je objavljenih deset prispevkov. Njihova tematika sega na različna področja sodobnih geografskih raziskav, ki so čedalje bolj podprte z uporabo računalniške tehnologije in statističnih programov.

Uvodoma je objavljen aktualen znanstveno-raziskovalni prispevek "Druženogeografska in dejavnostna usmeritev slovenskih mest" (str. 7 do 40). Napisala sta ga akademik dr. I. Vrišer in mladi raziskovalec Dejan Rebernik. Na osnovi podatkov o dejavnostni strukturi zaposlenega prebivalstva (posebna obdelava podatkov popisa prebivalstva 1991) sta razdelila slovenska mestno-industrijska naselja v pet osnovnih skupin, in sicer: a) majhna industrijska središča (npr. Medvode, Muta, Polzela, Radeče, Lesce, Senovo, Šoštanj, Zreče, Železniki, Žiri, Tržič, Hrastnik, Beltinci, Prevalje, Logatec, Ruše, Šentjur pri Celju pa Grosuplje, Lendava, Pivka, Krško, Ajdovščina, Škofja Loka, Kamnik itd.); b) majhna storitvena središča, ki jih zastopajo mesta z manj kot 8000 delovnimi mesti in dobro razvitimi storitvenimi dejavnostmi; c) srednjevelika industrijska središča so mesta med 8000 in 30 000 delovnimi mesti (npr. Trbovlje, Novo mesto, Murska Sobota, Velenje, Jesenice in Kranj); č) srednjevelika storitvena središča so tudi regionalna in mezoregionalna središča, ki so dobro opremljena tudi s storitvenimi dejavnostmi (npr. Nova Gorica, Koper, Celje, Ptuj); d) mesti Ljubljana in Maribor: Ljubljana kot prestolnica države je vsestransko opremljena s storitvenimi dejavnostmi. Za Maribor je bilo ugotovljeno, da se je njegova infrastrukturna opremljenost vidno izboljšala v zadnjih desetletjih. Avtorja poudarjata, da mesta z izrazito usmerjenostjo v industrijo še vedno predstavljajo prevladujoč tip mest v Sloveniji. Ta ugotovitev še posebej velja za manjša mesta, medtem ko imajo srednjevelika in velika mesta pestrejšo funkcijsko sestavo.

Drugi del lanskega letnika Geografskega zbornika je

namenjen objavi (večine) referatov, ki so bili predstavljeni na "2. slovensko-madžarski geografski konferenci". To znanstveno srečanje, ki je imelo prvenstveno nalogo preveriti in ovrednotiti raziskovalne metode in sedanjo aktualno geografsko problematiko, je bilo prve dni aprila lanskega leta v Ljubljani. Srečanje sta pripravila Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU in Zveza geografskih društev Slovenije ob denarni podpori Ministrstva za znanost in tehnologijo Republike Slovenije.

V drugem delu Zbornika je najprej objavljen pozdravni govor zunanjega ministra Republike Slovenije Lojzeta Peterleta. Poudaril je pomen meddržavnega in medinstitutskega sodelovanja na področju skupnih raziskovalnih projektov, še zlasti pri preučevanju narodnostnih manjšin, regionalnega razvoja in gospodarskega povezovanja. Akademik dr. I. Gams v prispevku "Za razširitev madžarsko-slovenskega sodelovanja" razčlenjuje uresničevanje dogovora o raziskovanju med Geografskim inštitutom Madžarske akademije znanosti in Geografskim inštitutom Antona Melika ZRC SAZU, ki je bil podpisan leta 1989.

Uvodnemu delu sledijo prikazi treh vsebinskih sklopov, ki so bili s konkretnimi raziskovalnimi dosežki predstavljeni na omenjenem znanstvenem srečanju v Ljubljani. Prvo področje je zajemalo uporabo geografskih informacijskih sistemov pri geografsko-prostorskih preučevanjih. D. Lóczy in L. Szalai prikazujeta "Uporabo geografskih informacijskih sistemov pri ugotavljanju primernosti tal za različne namene". S. Pelc pojasnjuje raziskovalne metode za prikaz in ovrednotenje družbeno-gospodarskih sprememb na območju domžalske občine.

Druga sekcija je bila namenjena aplikativni geoeкологи. O geoeološkem preučevanju (pod)talnice in površinskih oblik na aluvialnem vršaju na območju Szigetköze, kjer je prišlo z nastankom dolinske pregrade Gabčikovo in Čunovskega zaježitvenega jezera do velikih sprememb, poročata J. Balogh in D. Lóczy. K. Natek predstavlja poglobljena spoznanja geoeoloških raziskav posledic katastrofalne povodnji 1. novembra 1990 v porečju Savinje in o možnostih preprečevanja prihodnjih katastrof.

V tretjem vsebinskem sklopu so obravnavana obmejna območja z narodnostnimi manjšinami. O madžarski in avstrijski (nemški) manjšini na avstrijsko-madžarskem obmejnem območju Zahodne Panonije poročata K. Kocsis in D. Wastl - Walter. I. Berényi in M. Seger iz Celovca prikazujeta nekatere učinke različnega regionalnega razvoja vzdolž zahodne madžarske meje in poudarjata, da so nove oblike in sistemi regionalnega razvoja in sodelovanja v Evropi koristni samo tedaj, kadar so zgodovinsko, socialnogeografsko in gospodarsko

utemeljeni. J. Zupančič osvetljuje narodno identiteto Madžarov na demografsko ogroženem območju Prekmurja. D. Kladnik na primeru Prekmurja predstavlja nekatere socialnogeografske probleme, ki nastajajo pri sodobni preobrazbi podeželja, in sicer v času prehoda v tržno gospodarstvo. I. Berényi z Geografskega inštituta Madžarske akademije znanosti utemeljuje nekatere regionalne razlike v spreminjanju Madžarske, in sicer na področju kmetijstva in turizma.

Vsi objavljeni prispevki v 33. knjigi Geografskega zbornika so opremljeni s potrebnim znanstvenim aparatom in preglednimi kartografskimi ponazorili. Knjiga, ki so jo uredili akad. dr. I. Gams, dr. D. Meze in mag. K. Natek, je izšla v nakladi 1000 izvodov in obsega 168 strani. Tudi to izdajo oziroma natis Geografskega zbornika je gmotno podprlo Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije. (Ponatis iz: Delo - Književni listi, 7. aprila 1994.)

GEOGRAPHICA SLOVENICA 24

Milan Natek

Štiriindvajseta številka periodične publikacije *Geographica Slovenica*, ki je znanstveno glasilo Inštituta za geografijo Univerze v Ljubljani, prinaša prispevke odmevnega mednarodnega simpozija "Geografija in narodnosti", ki je bil v Ljubljani septembra lanskega leta. Dosedanje aktivno sodelovanje in uveljavljanje slovenskih geografov v telesih Mednarodne geografske zveze je obrodilo vidne sadove. Kmalu potem, ko je postala Zveza geografskih društev Slovenije polnopravna članica Mednarodne geografske zveze, in sicer na 27. mednarodnem geografskem kongresu v Washingtonu leta 1992, je dobila v znak priznanja za dosedanje tvorno vključevanje v njena najraznovrstnejša strokovna telesa, organizacijo znanstvenega posvetovanja Komisije za prebivalstvena vprašanja. V ta namen se je zbralo v Ljubljani poleg domačih strokovnjakov in raziskovalcev prebivalstvene problematike še 41 predstavnikov tujih znanstvenih krogov iz 19 držav.

Predstavljena in v diskusiji obravnavana problematika s področja geografije narodnosti je prinesla nekatere nove poglede na ta preučevanja. Novi metodološki pristopi razširjajo obravnavano problematiko na tista področja, ki skušajo s celostnega vidika osvetliti človeka in njegove dejavnosti v pokrajini oziroma okolju. V knjigi - zborniku je objavljenih 22 na simpoziju predstavljenih referatov, ki jih je napisalo 25 raziskovalcev iz 13 držav.

Uvodoma sta natisnjena pozdravna nagovora slovenskega zunanjega ministra L. Peterleta in ministra za

znanost in tehnologijo Republike Slovenije prof. dr. R. Bohinca. Sledi uvodna predstavitev in razmišljanje o obravnavani tematiki ter nevsiljiv in nekonvencionalen prikaz Slovenije in Slovencev; napisal ga je organizator posvetovanja, prof. dr. Anton Gosar.

Strokovni del zbornika napolnjujejo naslednji prispevki. V. Klemenčič prikazuje "Narodne manjšine kot element demografske in prostorske stvarnosti v alpsko-jadransko-panonskem prostoru". A. Gosar razgrinja narodnosti Slovenije in prikazuje spreminjanje etnične podobe v Srednji Evropi. O geografski problematiki narodnostne sestave prebivalstva Ljubljane piše M. Pak. J. Zupančič na primeru slovenske manjšine na Koroškem osvetljuje socialnogeografsko transformacijo in narodno identiteto, in ugotavlja, da je socialna struktura tamkajšnjih Slovencev že takšna, da se lahko enakovredno z drugimi vključujejo v sodobne gospodarske, politične in kulturne tokove. M. Bufon iz Trsta pa na primeru italijansko-slovenske prekomejne regije na Goriškem razmišlja o kulturnih in socialnih dimenzijah obmejnih območij. J. Velikonja z univerze v Seattlu (ZDA) v prispevku "Geografija, narodnosti in sporazumevanje" prikazuje "skupnosti brez teritorialnega obeležja", kar je nov geografski fenomen. F. Medved, Slovenka s stockholmske univerze, na primeru slovenskih imigrantskih društev na Švedskem osvetljuje švedski multikulturizem, ki je proizvod političnega sistema modernistične vizije demokratične in egalitarne družbe.

D. Noin (Pariz) v teoretično-metodološko zasnovanem prispevku "Geografija prebivalstva in vprašanje narodnostne identitete" išče vsebinske okvire tovrstnih raziskav. Tudi W. Zelinsky (ZDA) s prispevkom "Kako tolmačimo besedo etničnost" poskuša definirati in opredeliti ta pojem v geografskih raziskavah. M. Koter (Lodž) podaja nekatere vidike za geografsko klasifikacijo narodnostnih skupin prebivalstva. O. Gleser in P. Polian (Moskva) pišeta o nasilnih selitvah (deportacijah) tudi celotnih narodov na ozemlju nekdanje Sovjetske zveze, še zlasti v letih Velike domovinske vojne; z njimi so popolnoma spremenili etnično sestavo odselitenih kakor tudi naselitenih območij. I. Mežs (ZDA) osvetljuje narodnostno sestavo Latvije. Etnične posebnosti Zgornje Šlezije z vidika poljskih in evropskih razmer obravnavata K. Heffner in W. Drobek (Opole, Poljska). O narodnostnih, verskih in socialnih problemih obmejnih območij na Češkem piše A. Vaishar (Brno). P. Jordan z Dunaja se loteva aktualnega vprašanja o etnično homogenih in funkcionalnih območjih na Hrvaškem ter v Bosni in Hercegovini, in ugotavlja, da le-ta niso usklajena in da bo tudi v prihodnje še mnogo gospodarskih in političnih težav. E. Karjalainen (Finska) predstavlja blizu 300 000